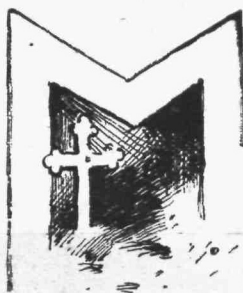

Οἱ Ἅγιοι Θεόδωροι

ΟΙ ΑΓΙΟΙ ΘΕΟΔΩΡΟΙ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

ΕΤΑΕΥ τῶν ὀλίγων, δυστυ-
χῶς, ἐν Ἀθήναις μνημείων,
τὰ ὅποια μᾶς ἀφῆκε ὁ Βυ-
ζαντινὸς μέσος αἰὼν, τὴν
πρώτην θέσιν, ὡς ἐκ τῆς ἀρ-
χαιότητος ὡς καὶ ἐκ τοῦ
ἀμιγροῦς βυζαντινοῦ αὐτῆς
ῤυθμοῦ, κατέχει ἡ ἐκκλη-
σία τῶν Ἁγίων Θεοδώρων.

Μία θεῖα ἀπλότης, νη-
φαλιότης περιβάλλει τὸ ὄραϊον μνημεῖον, ἀπλότης
καὶ γαλήνη τοῦ μόνου τὰ βυζαντινὰ μνημεῖα ἐμ-
πνέουν.

Ἰπεράνω τῆς μεσαιᾶς θύρας τῆς ἐκκλησίας εἶναι
ἐντετοιχιωμένοι δύο ἐπιγραφαί. Τούτων ἡ μία εἶναι
χαραγμμένη ἐπὶ μικροῦ ὑποφαίου λίθου καὶ φέρει ἀπλῶς
τὴν χρονολογίαν :

† Μηνὶ Σεπτεμβρίῳ Ἰνδικτ. γ' ἔτους ςϩη † (1)

Τὸ ἀπὸ κτίσεως κόσμου ἔτος ςϩη (=6558) ἀν-
τιστοιχεῖ πρὸς τὸ σωτήριον ἔτος 1049.

Ἡ δὲ ἄλλη ἐπιγραφή γεγραμμένη ἐπὶ πολὺ με-
γαλυτέρου ὑπολεύκου λίθου τεθραυσμένου εἰς τρία
τεμάχια (2) ἔχει ὡς ἐξῆς :

Τὸν πρὶν παλαιὸν ὄντα σου ναόν, μάρτυς,
καὶ μικρὸν καὶ πῆλινον καὶ σαθρὸν λίαν,
ἀνήγειρε Νικόλαος ὁ σὸς εὐκέρης,

1) Ἐξεδόθη ὑπὸ Πιττάκη. Ἀρχαιολογικὴ ἔφημερίς
Ἀριθμ. 2448 καὶ πολλάκις κατόπιν.

2) Τὰ τεμάχια τῆς ἐπιγραφῆς εἶναι κακῶς ἐντετοι-
χιωμένα, ἐπομένως ἡ ἔννοια καθίσταται ἀκατάληπτος.
Οὕτω δὲ κακῶς ἐξεδόθη ὑπὸ τοῦ Πιττάκη Ἀρχ. ἔφημ.
Ἀρ. 2447. Πρῶτος, καθ' ὅσον γνωρίζομεν ἀνεγνώρισε
τὴν ὀρθὴν θέσιν τῶν τεμαχίων ὁ Σ. Λάμπρος ἐν Παρ-
νασσῶ (Τομ. II. (1878) Σελ. 70—73).

ὁ Καλόμαλος, σπαθαροκανδηδάτος,
ὅς εὐρέν σε προστάτην παιδῶθεν μέγαν,
βοηθὸν καὶ πρόμαχον πολλῶν κινδύνων
ἐν καὶ πρέσβευε τοῦ ἀνω τυχεῖν κλήρου,
λαβόντα τὴν ἄρσιν τῶν ἐσφαλμένων (1).

Ἐκ τῆς δευτέρας ταύτης ἐπιγραφῆς μαθάνομεν
ἀφ' ἐνὸς μὲν ὅτι ὁ ἀνακαινιστὴς εἶναι ὁ Σπαθαροκαν-
δηδάτος Νικόλαος Καλόμαλος καὶ ἀφ' ἑτέρου διορ-
θώνομεν ἐν λάθος ὡς πρὸς τὴν ὀνομασίαν τοῦ ναοῦ.
Ὁ ἀνακαινιστὴς ἐπικαλεῖται ἓνα μόνον μάρτυρα ἄρα
ἡ ἐκκλησία ἐτιμάτο ἐν ὀνόματι ἐνὸς μόνου Θεοδώ-
ρου, οὗτος δὲ εἶναι ὁ μεγαλομάρτυς Θεόδωρος ὁ
Στρατηλάτης ὁ ἀνέκαθεν προστάτης τῶν στρατιωτι-
κῶν (2). "Ὅτι δὲ ὁ ναὸς ὠνομάζετο Ἁγιὸς Θεό-
δωρος ἀναφέρει καὶ ὁ περιηγητὴς Spon (3).

Ἀλλὰ νῦν ἐγείρεται τὸ ζήτημα τίς ἦτο ὁ Καλό-
μαλος οὗτος. Καὶ πρὸ τινῶν μὲν ἐτῶν δὲν ἦτο γνω-
στὸν τίποτε περὶ αὐτοῦ. Ἀλλὰ τῷ 1899 ὁ κ. Κων-
σταντόπουλος ἐξέδωκεν ἐν τῇ Ἐφημερίδι τῆς Νομι-
σμτικῆς Ἀρχαιολογίας τοῦ Σβορώνου (Τομ. II σ.
125) ἐν μολυβδόβουλλον τοῦ Ἐθνικοῦ Νομισματικοῦ
Μουσείου φέρον τὴν ἐξῆς ἐπιγραφὴν :

ΝΙΚΟ[Α]ΔΟΥ [C]ΦΡΑΓ[ICMA] ΤΟ(Υ)
ΚΑΛΟΜΑΛΟ(Υ) (4)

1) Ἐκτὸς τῆς ὑπὸ τοῦ Πιττάκη ἐκδόσεως ἐξεδόθη
ἡ ἐπιγραφή ἐν τῷ Corpus Inscriptionum Graecarum
Ἀρ. 8803. Ἰπὸ Λάμπρου ἐν Παρνασσῶ (ἐνθ. ἀνωτ.)
ὑπὸ Τάσσου Νερούτσου Χριστιανικαὶ Ἀθήναι. (Δελ-
τίον Ἰστορ. καὶ Ἐθνολογικῆς ἑταιρ. Τόμ. III 1889
σ. 94.) καὶ ἄλλαχού.

2) Σ. Λάμπρου. Αἱ Βυζαντιναὶ ἐκκλησίαι τῶν
Ἀθηνῶν ἐν «Ἐσπερώ» (Τομ. I. 1884) σ. 97 κ. ἐξ. καὶ
ἐν Μικταῖς Σελίσιν. Ἀθήναι 1905. σ. 536. Νερούτσος
ἐνθ. ἀνωτ. σ. 94.

3) Παρὰ Laborde Athènes au XV. XVI et XVII
siecles Paris 1854 Τομ. II σ. 26.

4) Ἐπειδὴ ἐν τῇ ἐπιγραφῇ τῆς ἐκκλησίας τὸ ὄνομα

Τὸ μολυβδόβουλλον τοῦτο ὁ κ. Κωνσταντόπουλος διὰ πιθανοτάτους λόγους ἀναθίβει εἰς τὸν XII αἰῶνα. Τὰ δύο ἄρα πρόσωπα, λέγει, (δηλαδή τὸ τοῦ μολυβδόβουλλου καὶ τὸ τῆς ἐπιγραφῆς) ταυτίζονται διότι εἶναι λίαν ἀπίθανος ἡ σύγχρονος ὑπαρξίς ἐν τῇ αὐτῇ πόλει δύο ἐπισήμων προσώπων ἐχόντων τὰ αὐτὰ ὀνόματα καὶ τὰ αὐτὰ ἐπωνύμια. Τὸ ὅτι δὲ ἐν τῷ μολυβδόβουλλῳ δὲν ἀναφέρεται τὸ ἄξιωμα Σπαθαροκανδηδάτος, ὁ κ. Κωνσταντοπούλου ἐξηγεῖ ὡς προερχόμενον ἐκ τοῦ ὅτι τὸ μολυβδόβουλλον κατεσκευάσθη πρὸ τῆς χειροτονίας τοῦ Καλομάλου.

Καὶ ἡ μὲν ἐπιγραφή ἀναφέρει ἀνακαινίσιν τοῦ ναοῦ. Πότε ὅμως ἐγένετο ἡ ἀνακαινίσις αὕτη; Ὁ Νερούτσος μετὰ τοῦ Σακκελίωτος παραδέχονται ὅτι ἡ ἀνακαινίσις ἐγένετο κατὰ τὸ ἔτος 1049 συμφώνως πρὸς τὴν μικροτέραν ἐπιγραφὴν (1). Ταῦτα παραδέχονται ὁ Hopf καὶ ὁ Gregorovius (2). Τοῦτο δὲ ἐξάγουσι ἐκ τῆς ἐσφαλμένης ἰδέας ὅτι αἱ δύο ἐπιγραφαὶ εἶναι τμάρχια μίας καὶ τῆς αὐτῆς ἐπιγραφῆς. Ὅτι δὲ τοῖτο δὲν εἶναι ἀληθὲς ἀπέδειξεν ὁ κ. Κωνσταντόπουλος (3) λαθὼν ὑπ' ὄψει τὴν διαφορὰν τῶν λίθων καὶ τοῦ σχήματος τῶν γραμμάτων, προσέτι δὲ ἰσχυρίζεται ὅτι ἡ μικρὰ ἐπιγραφή ἀπετέλει μέρος μεγαλύτερας τοιαύτης. Ἡ μικρὰ δὲ αὕτη ἐπιγραφή δὲν εὐρίσκεται κατὰ χώραν διότι ὁ Candler ὅστις ἀντέγραψε τὴν μεγαλύτεραν ἐπιγραφὴν δὲν εἶδε τὴν μικράν (4).

Τί σημαίνει λοιπὸν ἡ χρονολογία αὕτη; Ὁ Λάμπρος νομίζει ὅτι αὕτη σημαίνει πιθανῶς τὴν πρώτην κρίσιν τῆς ἐκκλησίας ἢ πρώτην τινα ἐπισκευήν (5). Καὶ ὁ Κωνσταντόπουλος τὰ ἴδια παραδέχεται προσθέτων ὅτι ἡ μεγάλη ἐπιγραφή δὲν δύναται νὰ εἶναι παλαιότερα τῆς μικρᾶς ἐνεκα τοῦ ρυθμοῦ τῆς ἐκκλησίας. Κατ' αὐτὴν λοιπὸν ἡ ἐπὶ Καλομάλου ἀνακαινίσις τίθεται μετὰ τοῦ 1049 καὶ τῆς Φραγκικῆς κατακτήσεως (1205) ἤτοι εἰς διάστημα 150 ἐτῶν. Διὰ πιθανοτάτους δὲ λόγους περίπου πίπτει ὁ χρόνος τῆς ἀνακαινήσεως εἰς τὰ μέσα τοῦ XII αἰῶνος (6).

δὲν σώζεται: ὀλόκληρον ὁ μὲν Hopf (Geschichte Griechenlands ἐν τῇ Ἐγκυκλοπ. τοῦ Ersch-Grub: τ. T. 85 σ. 115.) συνεπλήρωσε Καλομαλάς. Ὁ Σακκελίω (παρὰ Νερούτσῳ ἐνθ. ἄνωτ.) συνεπλήρωσε Καλόμαλος τοῦτο δὲ ἀπέδειχθη ἀληθὲς ἐκ τοῦ μολυβδόβουλλου. Ὁ δὲ Σ. Λάμπρος ἐν μὲν τῷ Παρνασσῷ ἐνθ. ἄν. καὶ ἐν Μικταῖς Σελίσιν ἀκολουθεῖ τὸν Hopf. Ἀλλὰ ἐν τῇ μεταφράσει τῆς Ἱστορίας τῆς πόλεως Ἀθηνῶν κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας τοῦ Gregorovius Τομ. I σ. 233 ἐπληρόρωσε εἰς Καλόμαλος.

- 1). Νερούτσος ἐνθ. ἄνωτ. σ. 34.
- 2). Hopf ἐνθ. ἄν.—Gregorovius. Ἱστορία τῆς πόλεως Ἀθηνῶν κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας Μεταφρ. Σ. Λάμπρου (Βιβλ. Μαρσαλῆ) Τομ. I. σ. 233.
- 3). Ἐφημερίς Νομισματ. ἀρχαιολογ. ἐνθ. ἄνωτ. σ. 126.
- 4). Ἡ μικροτέρα ἐπιγραφή δὲν εὐρίσκεται οὔτε εἰς τὸ Corpus Inscriptionum Graecarum ὅπου ἡ μεγάλη διότι ὁ Chandler, ἐξ οὗ ἀντεγράφη αὕτη εἰς τὸ Corpus δὲν ἀναφέρει τὴν μικράν.
- 5). Μικταῖ Σελίδες σ. 536 Παρνασσός ἐνθ. ἄνωτ.
- 6). Κωνσταντόπουλος ἐνθ. ἄν. Ὁ Κωνσταντινίδης (Ἱστορία τῶν Ἀθηνῶν Ἀθήναι 1876) σ. 295 παρανοήσας τὸ ἀπὸ κτίσεως κόσμου ἔτος ἐξέλαθεν αὐτὸ ὡς σημαῖνον τὸ ἀπὸ Χρ. γεννήσεως καὶ ἔγραψεν ὅτι ὁ ναὸς ἀνεκαινίσθη τὸ 1558 ἐπὶ Τουρκοκρατίας. Ὁ Diehl

ἄγνωστον εἶναι ἂν ἡ ἐκκλησία ἦτο αὐτοτελής ἢ περιελαμβάνετο ἐντὸς μοναστηρίου. Ὁ Νερούτσος (1) ἀρνεῖται τελείως τὴν ὑπαρξίν μονῆς λέγων ὅτι ἡ ἐκκλησία ἦτο ἐνοριακή. Ὅτι ὅμως ἐν Ἀθήναις ὑπῆρχε μονὴ τοῦ Ἁγίου Θεοδώρου ἐξάγεται ἐξ ἐπιστολῆς τοῦ Πάπα Ἰννοκεντίου III ἀψυθνομένης πρὸς τὸν πρῶτον Λατίνον ἐπίσκοπον Ἀθηνῶν Βεράρδον κατὰ Φεβρουάριον τοῦ 1208 (2).

Ἐκ τῆς μονῆς δὲ ταύτης πιθανῶς εἶχεν ἐξέλθῃ ὁ μητροπολίτης Ἀθηνῶν Νικόλαος Ἀγιοθεοδώριτης ὅστις κατὰ τὸ ἔτος 1166 μετέγχε τῆς ἐπὶ πατριάρχου Λουκά Χρυσοβέργη (1156-1169) γενομένης συνόδου, τῆς ἀπαγορευσάσης τοὺς γάμους μεταξὺ συγγενῶν ἐδδόμευ βαθμοῦ, καὶ ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ ἐπηνέσθη ὑπὸ τοῦ πατριάρχου διὰ συνοδικοῦ γράμματος (3).

Ἀπέθανε δὲ οὗτος κατὰ τὸ ἔτος 1175 συμφώνως πρὸς χάραγμά τι ἐπὶ μιᾶς στήλης τοῦ Παρθενῶνος (4).

Δὲν ἐτάφη ὅμως ἐν Ἀθήναις, ἀλλὰ μετηνέσθη εἰς Κωνσταντινούπολιν. Κατὰ τὸν πλοῦν δὲ ἐξήχθη τὸ λείψανον εἰς Θεσσαλονίκην καὶ κατετέθη εἰς τινα ἐξοχικὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Νικολάου ὅπου ὁ Εὐστάθιος Θεσσαλονίκης ἐξεφώνησε λόγον (5). Κατόπιν δὲ ἐν Κωνσταντινουπόλει ὅπου μετηνέσθη τὸ λείψανον ὁ Εὐθύμιος Τορνίκης ἐξεφώνησε ἄλλον ἐπικήδειον λόγον ὃν ἐξέδωκεν ὁ κ. Παπαδόπουλος Κεραμεὺς ἐν τῇ Ἀρμονίᾳ (Τ. III (1902) σ. 216-224) (6) Ὁμοίως ὁ κ. Παπαδόπουλος Κεραμεὺς ἐξέδωκεν ἐν

Manuel d'art Byzantin Paris 1910 σ. 438 παραδέχεται ὅτι ὁ ναὸς εἶναι κτίσμα τῶν μέσων τοῦ XII αἰῶνος.

- 1). Ἐνθ. ἄνωτ. σ. 95.
- 2). Monasteria.... Sancti Theodori..... Migne Patrologia Latina. Tom. 215 σελ. 1550.
- 3). Lenuglavii. Juris Graeco-Romanitum canonicitum civilis tomi duo Φραγκφούρητ 1569 σ. 218.... ὁ ἱερότατος μητροπολίτης Ἀθηνῶν Νικόλαος Ἀγιοθεοδώριτης τοῦ ὑπ' αὐτὸν ποιμνίου κηδόμενος κ.τ.λ. Βλ. καὶ Le Quien Oriens Christianus Παρίσι 1740 Τομ. II σ. 173. Ὁ Νερούτσος (Ἐνθ. ἄν. σ. 39) λέγει, ἄγνωστον πόθεν ἀρῶμενος τὴν εἰδήσιν, ὅτι ὁ Νικόλαος ἐπὶ τῇ χειροτονίᾳ του ἐτιμήθη μετὸν τίτλον τοῦ ὑπερτίμου.
- 4). Τὸ χάραγμα ἔχει ὡς ἐξῆς: «Ἐτελειώθη ἐν Κυρίῳ ὁ ἀγιώτατος μητροπολίτης ἡμῶν καὶ ὑπερτίμος κύριος Νικόλαος ὁ Ἀγιοθεοδώριτης μηνὶ Μαΐῳ ἡμέρᾳ β' ἰνδικ. ἡ ἔτους 5 χ π γ (=1175) β' ἐξέδθη ὑπὸ τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Ἀντωνίου. «Περὶ τῶν παλαιῶν χριστιανικῶν ἐπιγραφῶν ἐν Ἀθήναις» (Ρωσιστί) Πετρούπολις 1874. Σελ. 66 N° 83.
- 5). Βλ. «Ἀρμονίαν» τομ. III (1902) σ. 210 Ὁ λόγος οὗτος εὐρισκόμενος εἰς τὸν κώδικα Υ-Π-10 τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Ἐσκουριάλ εἶναι ἀνεκδότος Miller: Catalogue des manuser ts grecs de la bibliotheque d'Escorial Paris 1898 σ. 201. Ὁ δὲ Νερούτσος λέγει ὅτι ἀπέθανεν ἐν Βυζαντίῳ καὶ ἐτάφη ἐν τῇ γενεθλίῳ πόλει Θεσσαλονίκῃ.
- 6). Ὁ Εὐθύμ. Τορνίκης, ὅστις ἤχμασε κατὰ τὸν χρόνον τὸν μετὰξὺ Μανουὴλ Κομνηνοῦ (1143-1180) καὶ τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Φράγκων (1204), ἦτο πιθανῶς διάκονος ἐν τῇ Ἁγίᾳ Σοφίᾳ Λάμπρου Μιχαὴλ Ἀχομινάτου τοῦ σωζομένου Ἀθηνῶν 1819-80 Τομ. II σ. 608 Ἐχρημάτισε δὲ καὶ αὐλικὸς (Ἀρμονία ἐνθ. σ. 210).

τῆ Ἀρμονία (ἐνθ. ἀν. σ. 292-293) καὶ γράμμα Μακρεμβολίτου τινὸς ἀπευθυνόμενον πρὸς τὸν ὑπέρτιμον Ἀθηναίων ὅστις ὑποτίθεται ὅτι εἶνε ὁ Νικόλαος Ἀγιοθεοδώριτης (1).

Ὁ Νικόλαος εἶχε καὶ ἀδελφὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει Μιχαὴλ Ἀγιοθεοδώριτην χρηματίζαντα ἐπὶ Μανουὴλ Κομνηνοῦ λογοθέτην τοῦ δρόμου (2). Ἐν τῷ αὐτῷ δὲ κώδικι τοῦ Ἐσκουριά, ἔπου ὁ προηγούμενος ἀναφερθεὶς λόγος τοῦ Εὐσταθίου, ὑπάρχει λόγος τοῦ «διδασκάλου κυρ Κωνσταντίνου τοῦ Ψαλτοπούλου προσηφνητικὸς πρὸς τὸν λογοθέτην καὶ δρόμου κυρ Μιχαὴλ τὸν Ἀγιοθεοδώριτην» καὶ εἰς ἄλλος ὑπὸ τοῦ μεγάλου βρουγγαρείου Γρηγορίου Ἀντιόχου γραφεὶς λόγος παρηγορητικὸς ἐπὶ τῷ θανάτῳ τῆς ἀδελφῆς τοῦ Μιχαὴλ (3). Κατὰ τοὺς αὐτοὺς δὲ χρόνους ἔζησεν ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ Κωνσταντῖνος τις Ἀγιοθεοδώριτης, περὶ οὗ πληροφόρημα ἐξ ἐπιστολῆς ἀγνώστου τινὸς γραφεῖσης ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ Κωνσταντίνου (4). Ἐκ τῆς ἐπιστολῆς ταύτης μαθαίνομεν ὅτι οὗτος ἦτο διαπρεπὴς νομικὸς (5). Πρὸς αὐτὸν δὲ ἀπευθύνεται καὶ μονωδία τοῦ Θεοδώρου Προδρόμου (6). Ὁ δὲ Krumbacher ὑποθέτει ὅτι ὁ Κωνσταντῖνος οὗτος εἶνε συγγενὴς τοῦ λογοθέτου τοῦ δρόμου Μιχαὴλ (7).

Ὁ Νικόλαος Ἀγιοθεοδώριτης ἔγραψε καὶ συγγράμματά τινα. Μεταξὺ τούτων ὑπάρχει καὶ τις «Ἀκολουθία τῶν κεκοιμημένων» εὐρισκομένη ἐν τῷ κώδικι 346 τῆς Ἐθνικῆς βιβλιοθήκης Ἀθηνῶν (8).

1) Βλ. καὶ Gregorovinus ἐνθ. ἀν. Τομ. I σ. 277 καὶ τὴν ἐκεῖ σημείωσιν τοῦ Λάμπρου.

2) «Ἀρμονία» ἐνθ. ἀνωτ. σ. 211.

3) Ἀμφότεροι οἱ λόγοι εἶνε ἀνέκδοτοι. Βλ. Miller ἐνθ. ἀν. σ. 205 καὶ 207.

4) Ὁ Krumbacher (Ἱστορία τῆς Βυζαντινῆς λογοτεχνίας Σωτηριάδου Βιβλ. Μακροβ. Τομ. II σ. 128) νομίζει ὅτι συγγραφεὺς τῆς ἐπιστολῆς εἶνε ἴσως ὁ Μιχαὴλ Ἰταλικός. Ἐξεδόθη δὲ ἐκ τοῦ Βοδληϊανοῦ κωδ. 131 (Coxe Catalogi codicum manuscriptorum Codices Graeci. Oxonii 1853 σ. 220 Νο 86) πλήρης λαθῶν ὑπὸ τοῦ Fabricii Bibliotheca Graeca Ἀμβούργου 1724 Τομ. XII σ. 483. Μέρος δὲ αὐτῆς ἐξέδωκεν ὁ Tren ἐν Byzantinische zeitschrift II (1893) σ. 102.

5) «... ἐν νόμοις εὐδοκίμων... τῆς νομικῆς ἐπιστήμης ὅτιπερ πρᾶξις...» Fabricius ἐνθ. ἀν. σ. 483 Tren ἐνθ. ἀν. σ. 102.

6) Migne Patrologia Graeca Τομ. 133, σ. 1007—1017.

7) Krumbacher ἐνθ. ἀνωτ. Τομ. II σ. 136.

8) Ἰωάν. καὶ Ἀλκ. Σακκελίωνος Κατάλογος τῶν χειρογράφων τῆς ἐθνικῆς βιβλιοθήκης τῆς Ἑλλάδος Ἀθήναι 1892 σ. 58. Καὶ Σ. Λάμπρου Ἀθηναῖοι βιογράφοι καὶ κτήτορες κωδίκων κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας καὶ ἐπὶ Τουρκοκρατίας ἐν Ἐπετηρίδι Παρνασσῶ Τομ. VI (1902) σ. 496.

Προσέτι φέρεται ῥητῶς ὡς συγγραφεὺς πραγματείας «Ὅτι βασιλεὺς ἔχει ἐξουσίαν ἀμοίβειν τοὺς θρόνους τοὺς μητροπολιτικούς». Ὁ δὲ κ. Παπαδόπουλος Κεραμεὺς ἀποδίδει εἰς αὐτὸν μετ' ἐνδοιασμοῦ καὶ σχόλια τινὰ εἰς τὰ Βασιλικά (1). Ἀλλὰ νομίζομεν ὅτι μᾶλλον τὰ σχόλια ταῦτα πρέπει νὰ ἀποδοθῶσιν εἰς τὸν Κωνσταντῖνον Ἀγιοθεοδώριτην ὁ ὁποῖος, ὡς ἀνωτέρω ἀπέδειχθη, ἦτο νομικός. Ὁ Mortreuil (2) λέγει ὅτι τινεὶς, λαμβάνοντες ἀφορμὴν ἐκ τοῦ Βαλασμάδος ὅστις ἀναφέρει ὡς νομικὸν μητροπολίτην τινὰ Νικόλαον Ἀγιοθεοδώριτην, λέγουσι αὐτὸν συγγραφεὴ τῶν σχολίων. Εἶναι δὲ τῆς γνώμης ὁ Mortreuil ὅτι τὰ σχόλια πρέπει νὰ ἀποδοθῶσι εἰς τὸν λογοθέτην τοῦ δρόμου Μιχαὴλ Ἀγιοθεοδώριτην ὅπερ, λέγει, φαίνεται ὅτι παραδέχεται καὶ ὁ Zachariä von Lingenthal. Τέλος ὁ Schlumberger (3) ἐδημοσίευσεν καὶ σφραγίδα τινὰ φέρουσαν τὴν ἐπιγραφὴν :

[C]ΦΡΑΓΙC [A]ΘΗΝΩΝ ΠΟΙΜΕΝΟC ΝΙΚΟΛΑΟΥ

ὑποθέτω δὲ ὅτι ἀνήκει εἰς τὸν περὶ οὗ ὁ λόγος Νικόλαον Ἀγιοθεοδώριτην.

Ὁ δὲ Νερούτσος λέγει ὅτι ὁ Νικόλαος πρὸ τῆς χειροτονίας του εἰς Μητροπολίτην ἦτο μοναχὸς ὄχι ἐν Ἀθήναις, ἀλλὰ εἰς τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει μονὴν Θεοδώρου τοῦ Τύρωνος τὴν ἐν τοῖς Σφωρακίου (4).

Αὐτὰ μόνον εἶναι ὅσα γνωρίζομεν ἐκ τῆς ἱστορίας τῆς ὠραίας ἐκκλησίας. Ὡς πρὸς δὲ τὴν ἀρχιτεκτονικὴν αὐτῆς ἔχομεν νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι ἡ ναὸς ἀνήκει εἰς τὸν λεγόμενον ἐλληνοβυζαντινὸν ρυθμὸν, τοῦ ὁποῖου δεῖγματα ἐν Ἀθήναις ἔχομεν ἐκτὸς τῶν Ἁγίων Θεοδώρων, τὴν Καπνικαεῖαν καὶ ἄλλας ἐκκλησίας. Ὁ Νερούτσος ἀναφέρει ὅτι κατὰ τὴν ἐπανάστασιν αἱ ἐκ τῆς Ἀχροπόλεως πεισσοὶ βόμβαι ἐσάλυσαν τὸν ναὸν, χωρὶς ὅμως νὰ ἐπιβρῶσι μεγάλως ζημίαις. Ἀνεκαινίσθη δὲ ὁ ναὸς κατὰ τὸ ἔτος 1840 (5).

ΚΛΗΜΗΣ ΕΣΦΙΓΜΕΝΙΤΗΣ

- 1) Ἀρμονία ἐνθ. ἀν. σ. 211.
- 2) Histoire du droit Byzantin Paris 1843—47 Τομ. III σ. 483.
- 3) Sigillographie de l'empire Byzantin Paris 1884 σ. 174.
- 4) Χριστιανικαὶ Ἀθήναι ἐνθ. ἀν. σ. 96.
- 5) Ἐνθ. ἀνωτ. σ. 96. Πινὰ περὶ τοῦ ναοῦ ἀναφέρει καὶ ὁ Καμπούρογλου Ἱστορία τῶν Ἀθηναίων ἐπὶ Τουρκοκρατίας Ἀθήναι 1889—96 Τομ. II σ. 309-10 Βλέπε καὶ Diehl ἐνθ. ἀνωτ. σ. 438. Σχέδιον τοῦ ναοῦ ἐδημοσίευσεν ὁ Conchand Choix d'eglises Byzantines en Grece. Paris 1842 Πίνακες VIII—X καὶ ἐπιγραμματικὸν κείμενον σελ. 17.

